

פערים ואתגרים במתן שירותים לזקנים במדינת ישראל.

ד"ר עו"ס זאב פרידמן

מנכ"ל המרכז הישראלי לאפוטרופוסות – הקרן לטיפול בחסויים
ולשעבר מנהל מינהל הרווחה ובריאות הציבור בעיריית תל אביב יפו.

www.apotropus.org

פערים ואתגרים במתן שירותים לזקנים במדינת ישראל.

1. מדינת ישראל היא אמנם מדינה צעירה,

אולם על-פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בתוך שבע שנים צפוי מספרם של בני ה-65 ומעלה בישראל לעלות בכ-44 אחוז ולהוות בשנת 2025 כ-15 אחוז מהאוכלוסייה.

2. אוכלוסיית הזקנים מאופיינת בשלושה מעגלים.

המעגל הראשון, הוא המעגל האוניברסלי, "עוד ינובון בשיבה, דשנים ורעננים יהיו". מתאפיין בזקנים בריאים, יצרניים, פעילים ומתנדבים, לומדים ומועשרים בידע ובתחביבים ומודעים לזכויותיהם ויודעים למצותם.

המעגל השני, הוא המעגל הסלקטיבי, "אל תשליכנו לעת זקנה". מתאפיין בזקנים, עם בעיות בתפקוד, תלות בממסד. זקנים החשופים לסכנה ולסיכון, חסרי ישע. נתונים בעוני ובמצוקה כלכלית, חלקם סובל מבעיות תזונה, גלמודות וערירות. חלקם, הם קורבן לאלימות וניצול. חלקם, סובלים מבעיות רפואיות ונתונים במצוקה נפשיות.

המעגל השלישי אף הוא סלקטיבי, "אל תשליכנו לפניך ורוח קודשך אל תיקח ממנו". מתאפיין בזקנים הסובלים מדמנציה, בבעיות של כושר שיפוט והתמצאות.

3. נבחן את הסוגיות המרכזיות, שהינן בסיס לתכנון אסטרטגי ולהערכות ראויה לאספקת השירותים הקהילתיים והמוסדיים לאוכלוסיית הזקנים במדינת ישראל, לאור שלושת המעגלים הללו:

3.1 הפנאי – תוחלת החיים עולה, הפותחת מרחב גדול של שעות הפנאי.

3.2 הבדידות והערירות – קיים גידול ניכר במספר הזקנים העריריים והבודדים. הם מתאפיינים בהיעדר רשתות משפחה ורשתות תומכות אחרות.

3.3 רב דוריות – בתוחלת החיים הגבוהה, קיימת רב דוריות של, ילדים, מבוגרים, זקנים וישישים. ההורים המבוגרים אמורים לכלכל כראוי מחויבותם, לילדיהם מחד, ולהוריהם הזקנים מאידך. גם נמצא זקנים המחוייבים בדאגה להוריהם הישישים.

3.4 חולי ובריאות – קיימת עליה בשיעור החולי של אוכלוסיית הזקנים.

3.5 מצוקה כלכלית – 58% מהזקנים הם בעלי הכנסה של פחות ממחצית השכר הממוצע במשק. שלישי מלקבלי קצבאות הזקנה זקוקים להבטחת הכנסה, בעיקר הישישים בגילאים 80+. 20% מהזקנים נמצאים מתחת לקו העוני.

3.6 ניצול – התעמרות ואלימות פיזית ונפשית כנגד זקנים. ניצול על ידי בני משפחה. זקנים רבים נתונים בסיכון ובמצוקה ואינם מודעים לזכויותיהם, או שהם מודעים לזכויותיהם, אך יש להם בעיה לממש אותן פיסית.

3.7 טכנולוגיה – אנו חיים בעולם טכנולוגי מתקדם. הפער הדיגיטלי מחייב הערכות מתאימה.

3.8 דיור – הזקנים מעוניינים לסיים את חייהם במקום מגוריהם הטבעי. דא עקא, הדירות ללא נגישות וגם גדולות מאד בשטחן.

3.9 מוסדות סיעודיים – קיימת בעיה קשה מאוד של ריבוי זקנים הנזקקים לשירותי מוסד סיעודי.

3.10 הון אנושי – יש הזדקקות להון אנושי בתחום הזקנה בכמות ואיכות. יש לכך השלכה, להיערכות מסגרות ההכשרה ורשתות השירותים, המשקיעות בכח האדם העוסק בזקנה.

3.11 מיזוג רצף התכנון ואספקת השירותים – במדינת ישראל, המידע, התכנון ואספקת השירות לזקנים, מפוצלים בין משרדי ממשלה שונים, רשויות מקומיות ורשתות בחברה האזרחית. יש להקים רשות לאומית לגיל הזהב, שתאגם ותמזג תחת כנפיה, את ריכוז המידע והנתונים, התכנון, הרגולציה, הפיקוח, הבקרה וההערכה על כמות ואיכות השירותים הניתנים לזקנים, בעיתות של שגרה וחירום כאחד. כל זאת, על מנת להבטיח רצף של שירותים, לרצף של צרכים, במעגלי הזיקנה השונים.

4. הסוגיות המרכזיות הללו, הינן בסיס לתכנון אסטרטגי ארוך טווח ולהערכות ראויה, לאספקת השירותים הקהילתיים והמוסדיים לאוכלוסיית הזקנים, במדינת ישראל.